

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) การเตรียมแผนการสอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แยกกล่าวตามลำดับ ดังนี้

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำความรู้จากภาษาไทย ไปใช้ในการแสวงหาความรู้และใช้ ในชีวิตประจำวันโดยมีเป้าหมายให้นักเรียนมี ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ตลอดจนกำหนดจุดประสงค์ภาษาไทยไว้ ดังนี้ (กรมวิสามัญ 2532 : 7)

- 1) มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ ความเข้าใจหลักเกณฑ์ อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
- 2) สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้ และ ถ่ายทอดความรู้สึกรูปคดีอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
- 3) สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

4) มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ

5) สามารถใช้ประสบการณ์ จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

6) มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี ทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความงามในชีวิต

จากจุดประสงค์ดังกล่าวทั้ง 6 ข้อ พอสรุปได้คือ มุ่งให้นักเรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ใช้ภาษาสื่อความได้มีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่า ความงามของภาษาไทย

การเตรียมแผนการสอน

การเตรียมแผนการสอน เป็นกิจกรรมอันดับแรกของการดำเนินการสอนอันเป็นภาวะที่สำคัญยิ่ง ของครูผู้สอน ที่จะต้องจัดทำอย่างรอบคอบเพื่อจะปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมไปตามขั้นตอน และสอดคล้องสมควรความมุ่งหมายของหลักสูตร

สมพร มีนคะสุต (2526 : 68) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้คือ "กำหนดรายการสอนอย่างละเอียดคนในแต่ละ 1 คาบเรียน แสดงแนวทางในการสอนเพื่อให้ครูนำนักเรียนไปสู่จุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรที่วางไว้ และเกิดผลกับนักเรียนอย่างดียิ่ง"

สงบ ลักษณะ (2534 : 4-5) ได้กล่าวถึงแบบฟอร์มของการเขียนแผนการสอนไว้ว่า อาจใช้ตารางคล้ายการทำบันทึกการสอน

หรือแบบบรรยายโดยไม่ใช่ตารางก็ได้ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ชื่อเรื่อง
- 2) จำนวนคาบ
- 3) สาระสำคัญ
- 4) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- 6) สื่อการเรียนรู้การสอน
- 7) การวัดผลประเมินผล

นอกจากนี้ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 116) ได้กำหนดขั้นตอนการทำ
แผนการสอนไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรและคู่มือครู
- 2) วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา/กิจกรรม
- 3) กำหนดหน่วยการเรียนรู้
- 4) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- 5) กำหนดสื่อและอุปกรณ์
- 6) กำหนดการวัดและประเมินผล

เมื่อผู้สอนจัดทำแผนการสอนตามส่วนประกอบต่าง ๆ
ดังกล่าวแล้ว อัจฉรา ชิวพันธ์ (2533 : 50) ได้เสนอแนวทางการ
ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการ
สอนได้ดังนี้

- 1) จุดประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรมหรือไม่
- 2) แนวคิดครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ หรือยัง เอ็นเอชหรือไม่
- 3) เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์

และเนื้อหาไม่น้อยเพียงใด และมีลำดับขั้นตอนเหมาะสมแค่ไหน

5) การใช้สื่อการสอนตามที่เตรียมไว้มีครบถ้วนสอดคล้องกับกิจกรรมอื่นต่าง ๆ เพียงใด

6) การประเมินผล ประเมินได้ตรงจุดประสงค์หรือไม่
วิธี วังษ์ใหญ่ (2525 : 175) ได้กล่าวว่าการวางแผนการสอนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1) มีความมุ่งหมายของแต่ละบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลของการเรียนการสอน
- 2) คำนึงถึงธรรมชาติ ความต้องการความสนใจของเด็ก และระยะเวลาของการเรียนแต่ละครั้ง
- 3) มีกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นแนวทางไปสู่การสรุปเป็นความคิดรวบยอด หลักการ และการแก้ปัญหาต่อไป
- 4) เลือกวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน และวัยเรียนของเด็ก
- 5) คำนึงถึงทรัพยากร เพื่อสะดวกในการจัดหาวัสดุ ประกอบการเรียน และจัดวิชาการให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นของโรงเรียน

สมพร มั่นตะสุตร (2526 : 71) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการสอนไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีขึ้นเพราะครูมีการเตรียมการล่วงหน้า
- 2) ช่วยเสริมความมั่นใจให้ครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น
- 3) สะดวกแก่การสอนแทนให้กรณีที่ผู้สอนไม่อยู่ ทำให้การสอนต่อเนื่อง
- 4) เป็นหลักฐานในการสอนและออกข้อสอบ

5) เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน กรณีที่ครูเตรียมกิจกรรมบางอย่างไว้ แล้วได้ผลไม่เต็มตามเป้าหมาย ครูจะได้เปลี่ยนแปลงกิจกรรมในการสอนระยะหลัง

กล่าวโดยสรุป แผนการสอน เป็นการจัดทำขึ้นโดยการนำเนื้อหา/กิจกรรมในหลักสูตร คู่มือครู มาจัดทำแผนการสอน เพื่อนำไปใช้ได้ทันทีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น อัจฉรา ชิวพันธ์ (2529 : 706) และประคอง สุกข์สาร (2533 : 9) ได้เสนอหลักการในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยไว้พอสรุปได้ดังนี้

1) จัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
2) จัดให้เหมาะสมกับวัยลักษณะความสามารถ และความต้องการของนักเรียน

- 3) จัดให้มีลำดับต่อเนื่อง
- 4) ใช้สื่อที่จัดหาได้ง่ายและใช้อย่างคุ้มค่า
- 5) ไม่ใช้เวลายาวนานเกินไป
- 6) จัดในรูปของทักษะสัมพันธ์
- 7) จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ซ้ำซาก
- 8) ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก

อย่างทั่วถึง

นอกจากหลักการดังกล่าวแล้ว หลักสูตรภาษาไทยฉบับปรับปรุงยังมุ่งเน้นให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ ซึ่งกระบวนการที่ใช้มากในการจัดกิจกรรมภาษาไทย มีดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 91)

1) กระบวนการเขียนภาษาไทยในการเรียนรู้คำ วลี ประโยค ความหมายของคำ การนำไปใช้ ตลอดจนการเข้าใจและสรุปหลักเกณฑ์ทางภาษาได้

2) กระบวนการฝึกทักษะปฏิบัติการฟัง พูด อ่าน เขียน

3) กระบวนการคิดใช้ในการฝึกความคิดและวิจารณ์
ในการใช้ภาษา

4) กระบวนการกลุ่ม ใช้ในการฝึกทักษะการทำงาน
ร่วมกันเป็นกลุ่ม

5) กระบวนการพัฒนาใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียน
พัฒนาการเขียนภาษาของตนเอง

จากกระบวนการดังกล่าว ครูจำเป็นต้องใช้เทคนิค
วิธีสอนภาษาไทย ซึ่ง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535 :
ก-จ) ได้เสนอแนะวิธีสอนไว้ดังนี้

1) การสอนภาษาไทยโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา

2) การสอนภาษาไทยโดยใช้นั่งสื่อเขียน

3) การสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา

4) การสอนภาษาไทยโดยอ่านหนังสือเป็นรายบุคคล

การสอนภาษาไทยทั้ง 4 วิธี ดังกล่าวมีทั้งจุดดีและจุดอ่อน
ในแต่ละวิธี หากได้นำวิธีการสอนทั้ง 4 วิธี มาประสมประสานกัน

จะช่วยให้การสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : จ) นอกจากนี้ กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 15) ยังได้เสนอแนะวิธีสอนที่ครู

สามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม ได้แก่ การ

บรรยาย การอภิปราย การสาธิต การแบ่งกลุ่มกันค้นคว้า การแบ่ง

กลุ่มระดมความคิด การแบ่งกลุ่มทำงาน การค้นคว้ารายบุคคล

การสอนเป็นรายบุคคล การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เกม และ

เพลงประกอบการสอน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป หรือศูนย์การเรียน การใช้สถานการณ์จำลอง และการสอนเป็นคณะ ซึ่งครูจะต้องศึกษาวิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้การสอนประสบผลสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากวิธีสอนดังกล่าวครูสามารถนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนได้ ซึ่งอัจฉรา ชีวพันธ์ (2529 : 711-717) ได้เสนอแนะประเภทของกิจกรรมไว้พอสรุปได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความรู้ ได้แก่ การค้นคว้า การทาสปัญหา การยกตัวอย่าง และการทดลอง
- 2) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความคิด ได้แก่ การวิจารณ์ตัวละคร การสรุปข้อคิด การอภิปราย การโต้แย้ง การวิจารณ์ข่าวเหตุการณ์ ตลอดจนถึงคำโฆษณาชวนเชื่อประเภทต่าง ๆ
- 3) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะทางภาษา ได้แก่ การอภิปราย การแสดงละคร การแข่งขันกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา ฯลฯ
- 4) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ได้แก่ การใช้เพลงประกอบการสอน การเล่านิทาน การเล่นเกม การจัดประกวดผลงานภาษาไทย การจัดนิทรรศการ เสริมความรู้ทางภาษาไทย ฯลฯ

นอกจากนี้กรมวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 13-14) ยังได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

- 1) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้อง คล่องแคล่ว แม่นยำ และฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน
- 2) สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา
- 3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา

- 4) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิจารณ์วิจารณ์ และ
สังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟัง และอ่าน
- 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ และทักษะที่ได้จากการ
เรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้
เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ
- 6) ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
- 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงดงาม
ของภาษา
- 8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้
แหล่งต่าง ๆ
- 9) สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่นความมีระเบียบวินัย
ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ
- 10) ฝึกให้ผู้เรียนเป็นช่างสังเกต จดจำและจดบันทึกสิ่ง
ต่าง ๆ
- 11) นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบ
การเรียนการสอน
- 12) ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการ
ใช้ภาษาของครูในการสอนและการสื่อความในโรงเรียน
- 13) เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนในการวัดผล
ประเมินผลต้องคำนึงถึงวัยและระดับชั้น
- 14) ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของ
ตนเองเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ
- 15) ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของ
ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
- 16) สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทาง
ภาษาด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน

17) จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทย ด้วยความสนใจและสนุกสนาน โดยใช้เกม เพลง เป็นสื่อช่วย

18) จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ หรือ ส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ในหลักสูตรปรับปรุงใหม่นี้ จะต้องมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมจะต้องจัดให้สอดคล้องกับ เนื้อหาของบทเรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และผู้เรียน ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง

สื่อการเรียนการสอนภาษาไทย

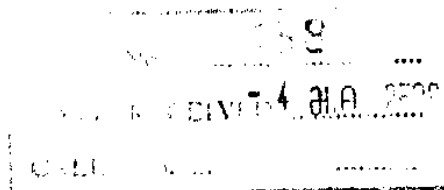
สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้การเรียนของนักเรียนและการสอนภาษาของครู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 107) และ สัมพร มั่นตะสูตร (2528 : 198) ได้เสนอแนะหลักในการพิจารณาเลือกสื่อให้เหมาะสมดังนี้

- 1) สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
- 2) เหมาะสมกับวัยและความต้องการของนักเรียน
- 3) มีลักษณะเร้าความสนใจ
- 4) ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
- 5) ช่วยประหยัดเวลาให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น
- 6) ควรเป็นสื่อที่จัดหา หรือจัดทำได้ง่าย ครูสามารถทำเองได้ หรืออาจให้นักเรียนช่วยทำ
- 7) สามารถใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า
- 8) เสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

หลักการดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความ
เข้าใจในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และ
กิจกรรม สัจวัต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรทัมพรัตน์
(2523 : 222-223) ได้เสนอแนะวิธีการใช้สื่อการสอนสำหรับวิชา
ภาษาไทยดังนี้

- 1) สื่อที่ใช้ในห้องเรียนควรมีขนาดใหญ่ เพื่อให้ให้นักเรียน
เห็นทั่วถึง
  - 2) สื่อที่ใช้ต้องสอดคล้องกับเรื่องที่สอน
  - 3) ก่อนใช้ควรตรวจสอบสภาพสื่อ และศึกษาวิธีใช้
  - 4) ตกลงทำความเข้าใจกับผู้ช่วยกรณีเป็นสื่อประเภทต้องมี
ผู้ช่วย
  - 5) วางแผนการใช้ล่วงหน้า
  - 6) กำหนดเวลาโดยประมาณในการใช้สื่อ
  - 7) ใช้สื่อที่เหมาะสมกับความสนใจ ประสบการณ์และ
สติปัญญาของนักเรียน
  - 8) ขณะใช้สื่อ ครูไม่ควรยืนบัง หรือหันหลังให้นักเรียน
  - 9) ควรใช้ไม่ขี้สอ
  - 10) คอยดูปฏิกิริยาของนักเรียนขณะที่ครูใช้สื่อ
  - 11) สื่อการสอนที่ยังไม่ใช้ควรจะเก็บไว้ไม่ควรให้นักเรียน
เห็นก่อน เพราะจะทำให้ความสนใจของนักเรียนลดลงเมื่อถึงเวลาใช้
  - 12) ข้อความที่อธิบายได้สื่อควรกระชับรัด ไม่ยืดเยื้อเกินไป
- ตัวอักษรควาใหญ่
- 13) ถ้าย่ำปล่อยเวลาให้นักเรียนคอยนานในขณะที่ครูจะแสดง
สื่อการสอน
  - 14) สื่อที่จำเป็นต้องใช้โต๊ะ ขาหลัง เก้าอี้ ควรจัดเตรียม
ไว้ให้พร้อม

- 15) สื่อที่ใช้เสร็จแล้วควรเก็บให้พ้นสายต่านักเรียน เพื่อไม่ให้รบกวนสมาธิของนักเรียน
  - 16) ไม่ควรส่งสื่อการสอนต่อ ๆ ไปตามโต๊ะเพราะจะทำให้ให้นักเรียนที่รอดูนั้นขาดความสนใจเรียน
  - 17) สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมกลุ่มควรมีคำสั่งชัดเจน มีจำนวนเพียงพอ
  - 18) สื่อประเภทเทปบันทึกเสียงที่ใช้นั้นควรดูได้ในบางโอกาส ก่อนที่นักเรียนจะนำไปฝึกนอกเวลาเรียน ครูควรแนะนำวิธีใช้ สำนัคดีวิธีใช้ และติดตามผลด้วย
  - 19) การใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งในห้องเรียน ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือครูบ้างตามสมควร
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 4-5)
- ได้เสนอแนะการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้
- 1) สถานที่เก็บ ควรมีห้อง ตู้ ล็อก ในการจัดเก็บ
  - 2) วิธีเก็บอุปกรณ์เพื่อให้หยิบได้ง่าย
    - 2.1 ควรจัดลงทะเบียนวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้น
    - 2.2 ควรมีระเบียบการยืมที่แน่นอน
    - 2.3 ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ หรือวัตถุประดิษฐ์ให้เรียบร้อยก่อนให้ยืม
    - 2.4 ควรจัดทำสถิติการยืมเพื่อแสดงผลงานในด้านปริมาณและคุณภาพ
    - 2.5 ควรจะได้สำรวจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรจำหน่ายหลังวันหาย
    - 2.6 ควรจัดทำรายงานประจำเดือน ประจำปีให้ผู้บังคับบัญชาทราบด้วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 109) ได้เสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ว่า ครูสามารถนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการเรียนได้ทุกชั้นตอน ตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายบทเรียน สรุปบทเรียน และการวัดผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนภาษาไทย

กระบวนการประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของ การสอน สำหรับการประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา มีจุดหมายสำคัญ 2 ประการ ซึ่ง จันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 901) ได้เสนอแนะไว้สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินผลภาษาไทย คือ การปรับปรุง การเรียนการสอน และการตัดสินผลการเรียน

การประเมินผลในสองลักษณะดังกล่าวนี้ ในทางปฏิบัติจะต้อง ดำเนินการในสองส่วนใหญ่ ๆ คือ ประเมินผลเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้น กับประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่ง ประดิษฐ์ อูปรนัย (2526 : 65) ได้เสนอแนวทางการประเมินผลภาษาไทย ไว้ว่า ควรมีการประเมินผลการเรียนทุกระยะควรใช้เครื่องมือหลายประเภท วิธีการหลาย ๆ วิธี เช่น สังเกต ซักถาม ตรวจสอบ และทดสอบ ควรสนับสนุน ให้ผู้เรียนประเมินการเรียนด้วยตนเอง และอาจพิจารณาลดมาตรฐาน การประเมินผลลงได้บ้าง กรณีผู้เรียนไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการของการประเมินผลของหลักสูตร

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 111-112) ได้เสนอแนะวิธีการประเมินการเรียนไว้ 4 วิธี
พอสรุปได้ดังนี้

1) การสังเกต ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยสังเกตหลาย ๆ ครั้ง แล้วบันทึกไว้เป็นรายบุคคล

2) การซักถาม หรือสัมภาษณ์ อาจใช้ร่วมกับการสังเกต เป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ หรือการปฏิบัติ

3) การให้ปฏิบัติ และตรวจผลงาน อาจใช้ร่วมกับการสังเกตและการซักถาม การตรวจผลงานช่วยให้ครูรู้จักบกพร่อง และช่วยเหลือแนะนำแก้ไขได้ทันต่อเหตุการณ์

4) การทดสอบข้อเขียน อาจใช้ควบคู่กับการสัมภาษณ์สังเกต หรือตรวจผลงานก็ได้

พญ. ญาณโกมุท (2518 : 123) ได้เสนอแนะการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทยว่าจะต้องมุ่งวัดในสิ่งต่อไปนี้

1) ทักษะ คือ วัดความคล่องแคล่ว ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2) ความรู้ คือ ความรู้ในเนื้อหาของบทเรียน ความรู้ในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือความหมาย

3) ทักษะ คือ มีความชื่นชมในการใช้ภาษา มีความภาคภูมิใจในภาษาไทยเพียงใจ

นอกจากนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 110-111) ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่มทักษะภาษาไทยไว้ดังสรุปได้ดังนี้

1) การประเมินผลก่อนเรียน คือ ประเมินเมื่อเริ่มต้นการเรียนในบทเรียนใหม่ เพื่อให้ครูทราบความรู้พื้นฐานของนักเรียนว่าควรจะทบทวนหรือให้ผ่านจุดประสงค์ หรือควรดำเนินการซ่อมเสริม

2) การประเมินผลระหว่างเรียน คือ การประเมินผลความรู้ความสามารถของนักเรียน ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และ

จะต้องใช้เครื่องมือวัดที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความคิด ด้านความรู้ลึก และด้านปฏิบัติ

3) การประเมินผลปลายภาคเรียน คือ การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น โดยเลือกประเมินจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุม ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ จากข้อความที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้สำรวจว่าสอนตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่และได้ข้อมูลมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

โสวัฒน์ โสภานล (2522 : 80-81) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้แผนการสอนวิชาภาษาไทย ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยว่า ครูมีปัญหาในเรื่องจำนวนแผนหนังสือเรียนมากเกินไป เนื้อหาและจำนวนคำใหม่มีมากเกินไป กิจกรรมที่กำหนดไม่สามารถปฏิบัติได้ทั้งหมด สื่อการเรียนจัดหาได้ยาก ครูต้องการคำแนะนำช่วยเหลือด้านสื่อการเรียนมาก

นวลพรรณ จันทนาคร (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร ในการสอนวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยพบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดกรมสามัญมีปัญหาในการสอนวิชาภาษาไทย

ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 คือ ความไม่เพียงพอของห้องฝึกครู เครื่องบันทึกเสียง เครื่องวิทยุทัศน เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ การจัดมุมหนังสือ การจัดหาและการสร้างสื่อการเรียน ตามที่กำหนดทำได้ยาก ความไม่มีเวลาเพียงพอในการสร้างสื่อการเรียน สภาพการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมและ โรงเรียนขาดงบประมาณด้านสื่อการเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ของกองวิจัยทางการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกือบทั้งภาษาไทย วิธีสอนที่ครูใช้มาก ได้แก่ ครูตั้งคำถามให้เด็กตอบ ครูสอนโดยมอบหมายกิจกรรมให้นักเรียนทำ นักเรียนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลครูมีพฤติกรรมการสอนแบบบรรยาย และใช้อุปกรณ์ช่วย

ศรีสมร สอนเจริญ (2525 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอศรีวิชัยนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากประสบปัญหาการเรียนวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสำคัญที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกว้างเกินไป ปฏิบัติตาม
ได้ยาก
- 2) ไม่มีคู่มือศึกษาเนื้อเรื่องที่สมบูรณ์
- 3) ไม่สามารถปรับปรุงบทเรียนให้เข้ากับความ
ที่แตกต่างกันของนักเรียน
- 4) นักเรียนเขียนสะกดผิด
- 5) ไม่มีสื่อการสอนทักษะการพูด
- 6) ปฏิบัติตามรายการวิทยุโรงเรียนไม่ทัน

- 7) ไม่มีหนังสืออ่านประกอบ
- 8) ขาดห้องสมุดสำหรับศึกษาค้นคว้า
- 9) นักเรียนขาดเรียนบ่อย เพราะช่วยผู้ปกครอง

ประกอบอาชีพ

10) ศึกษานิเทศก์ตั้งเป้าหมายในการเรียนการสอนไว้สูง
ซึ่งปฏิบัติตามได้ยาก

- 11) ขาดงบประมาณ
- 12) มีปัญหาในการประเมินผลในสมุดประจำชั้น ป.02/3

นอกจากนี้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากมีความต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง เช่น ต้องการงบประมาณการจัดส่งแบบเรียน และคู่มือครูควรส่งมาให้ก่อนเปิดเรียนภาคต้น ต้องการอุปกรณ์แบบฝึกหนังสืออ่านประกอบ รวมทั้งรายชื่อหนังสือหรือเอกสารสำหรับศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

นันทวัลย์ ศรีปัญญาพร (2527 : 55-58) วิจัยสภาพปัญหาการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ครูไม่เข้าใจเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้สอนทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน ไม่สัมพันธ์ในการใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบในชั่วโมงเดียวกัน นอกจากนั้นสภาพห้องเรียนยังไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมบางอย่าง ด้านสื่อการสอนที่ใช้ครูยังไม่สัมพันธ์ ในการใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเรียนรู้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานด้านต่าง ๆ ไม่ดีพอ ซึ่งทำให้เป็นผลกระทบไปถึงการเรียนทักษะอื่น ๆ จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ครูประสบอยู่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาที่การเรียนการสอนจะบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2527 : บทคัดย่อ)

ได้วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เกี่ยวกับโครงสร้าง

และเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่าง
ที่เป็นครูภาษาไทยมีความเห็นว่า เวลาเรียนที่กำหนดไว้มีน้อย
และกรมวิชาการได้เสนอแนะไว้ว่าควรเพิ่มเวลาเรียนให้กับวิชาภาษาไทย

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
(2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทาง และ
วิธีการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้กล่าวถึงสภาพการใช้หลักสูตรภาษาไทย
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ซึ่งสรุปส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ คือ เนื้อหาหลักสูตรภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่อนข้างมาก อัตราเวลาเรียนควรเพิ่มขึ้น
อีก 150 คาบ เป็น 1200 คาบต่อปี จำนวนบทเรียนในหนังสือ
ควรลดลง 5 บท ให้มีประมาณ 30-35 บท และได้เสนอแนะไว้
ว่าครูที่สอนชั้นประถมศึกษา ควรคัดเลือกจากครูที่มีประสบการณ์
ในการสอนภาษาไทยมาแล้ว

บันลือ ถิ่นหงา และคณะ (2534 : 117-118)
ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอน และการใช้ภาษาไทย
ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
สรุปส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนของการใช้ภาษาไทย
ดังนี้ คือ ตามสภาพของครู

- 1) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการสอนวิชาภาษาไทย
อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามสถาน
ภาพปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ในตัวแปรต่อไปนี้ คือ ตามประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย
ตามจำนวนปีที่สอนวิชาภาษาไทย และตามวิชาที่สำเร็จการศึกษา
- 2) ความพึงพอใจของครูที่มีผลต่อการสอนวิชาภาษาไทย
อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามสถานภาพ

ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในตัวแปรต่อไปนี้เป็น คือ ตามภูมิสำเนาเดิมตามประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทย ตามจำนวนปีที่สอนวิชาภาษาไทยและตามวิชาที่สำเร็จการศึกษา

สุเมธ สุทิน (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ด้านการเรียนการสอน ครูไม่ค่อยมีเวลาเตรียมการสอนมาก และเอกสารที่ใช้เตรียมการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านการดำเนินการสอน มักจะประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม และกิจกรรมที่นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร ด้านการใช้สื่อการเรียน จำนวนสื่อการสอนที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

กิ่งแก้ว ไทยธรรม (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากประสบปัญหาการสอนวิชาภาษาไทยในเรื่องขาดเอกสารหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร ขาดการนิเทศ และข่าวเหลือแนะนำจากศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร ปัญหาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการสอนไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ไม่มีเวลาเตรียมการสอนขาดทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยยังต้องการความช่วยเหลือในด้านการจัดหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม สำหรับครูและนักเรียนต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดเกมการสอนภาษาไทย และความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างสื่อการสอน

คูจิตต์ ลักณาศิริโรรัตน์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรขึ้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พบว่า

1) ครูที่มีความแตกต่างกันในด้านภูมิฐานะ วุฒิทางการศึกษา และขนาดของโรงเรียน มีปัญหาในการใช้หลักสูตรไม่แตกต่างกัน

2) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาในการใช้หลักสูตรแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 1 ด้าน คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ชิม (Shim, 1964 อ้างถึงใน นันทวัลย์ ศรีปัญญพร, 2527 : 24) ได้ศึกษาลักษณะ 4 อย่างของครู คือ เกรดเฉลี่ย ผลการเรียน ปริญาบัตร วุฒิและประสบการณ์การสอนของครูว่าจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายใน 5 ปี หรือไม่ โดยศึกษาจากระเบียบะสัมผัสของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 124 คน และศึกษาประวัติของครูที่เคยสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ชั้นที่ 1-5 แล้วทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาและการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 2.50 จะมีผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) นักเรียนที่เรียนกับครูที่ไม่มีปริญญา จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูมีปริญญา

3) นักเรียนที่เรียนกับครูมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูมีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 10 ปี

มอร์เซย์ (Morsay, 1965 อ้างถึงใน ชลลดา แสงวัฒน์, 2524 : 16) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรซึ่งสรุปได้ว่าเป็นการปรับปรุงหลักสูตรภาษานั้น ควรครอบคลุมไปถึงการเลือกหนังสือประกอบการสอน หนังสือแบบฝึกหัดด้วย นอกจากนี้การพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องให้สอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนความสำคัญของสังคมเช่นเดียวกัน

โอมาร์ (Omar, 1978 อ้างถึงใน กิ่งแก้ว ไทธรรม, 2535 : 39) ได้ทำการศึกษาความต้องการเบื้องต้นของครูประถมศึกษาต่อการบริหารการศึกษาในโรงเรียน ตำบล Benghazi และ Tripoli ประเทศ Libya ผลการศึกษาวีจยพบว่า ครูมีความต้องการดังนี้

- 1) ต้องการให้ช่วยบริการด้านหลักการสอนทักษะทางภาษา
- 2) ต้องการให้ช่วยบริการด้านความรู้ เกี่ยวกับการใช้ทัศนูปกรณ์ในการเรียนการสอน
- 3) ต้องการให้ช่วยบริการและแนะนำเกี่ยวกับทฤษฎีการสอนแบบต่าง ๆ